

ΣΥΝΟΠΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
Η ΛΕΣΧΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΚΑΙ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ-ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ
«ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ - ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΩΣ ΣΥΝΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ»

Α'. Αξιοποίηση των καταλόγων προτεινόμενων λογοτεχνικών βιβλίων για επιλογή ενός έως δύο από αυτά σε κάθε τμήμα

1. Εντοπισμός / καταγραφή / προσδιορισμός αριθμού αποθεμάτων λογοτεχνικών βιβλίων στη Βιβλιοθήκη του Σχολείου
2. Μελέτη του Καταλόγου Προτεινόμενων Βιβλίων κατά τάξη (βλ. Λέσχη Ανάγνωσης: <https://logom.schools.ac.cy/index.php/el/yliko/logotechniko-vivlio-leschi-anagnosis>)
3. Καταρτισμός μικρού καταλόγου (όχι πέραν των 6-7 βιβλίων), τα οποία θα προταθούν σε κάθε τμήμα για επιλογή ενός ή δύο από αυτά.

Β'. Επιλογή του βιβλίου

Το λογοτεχνικό βιβλίο θα πρέπει να σχετίζεται με τις θεματικές ενότητες που διδάσκονται στο Γυμνάσιο ή με την εκάστοτε γραμματολογική περίοδο που διδάσκεται στο Λύκειο (Λογοτεχνία Προσανατολισμού-Εμβάθυνσης).

Το τμήμα ενδέχεται να χωριστεί μέχρι και σε δύο ομάδες, σε περίπτωση που τα αποθέματα του πρώτου βιβλίου που θα επιλεγεί δεν επαρκούν για ολόκληρο το τμήμα. Σε αυτή την περίπτωση, επιλέγονται έως δύο (2) βιβλία (το επιλεγόμενο βιβλίο μπορεί να είναι πεζό, ποιητικό ή θεατρικό).

Η επιλογή του λογοτεχνικού βιβλίου θα πρέπει να γίνεται:

- με αισθητικά και λογοτεχνικά κριτήρια,
- με αξιοποίηση της σχολικής βιβλιοθήκης ή
- με από κοινού απόφαση του/της διδάσκοντος/-ουσας και των μαθητών/-τριών του τμήματος, στη βάση κριτηρίων που συναποφασίζονται μετά από συζήτηση.

Ενδείκνυται να αξιοποιούνται κριτικές για τα βιβλία, από έντυπα (εφημερίδες, περιοδικά κ.λπ.), από έγκυρες ιστοσελίδες ή αλλού.

Προτείνεται το βιβλίο να είναι σχετικά ευσύνοπτο, ώστε να ολοκληρώνεται η ανάγνωσή του σε εύλογο χρονικό διάστημα.

Επιπλέον κριτήριο μπορεί να θεωρηθεί και η καταλληλότητα του βιβλίου, καθώς και η πρωτοτυπία του.

Η επιλογή του βιβλίου γίνεται στην τάξη: Αφιερώνεται χρόνος για την παρουσίαση ή /και για τον από κοινού καθορισμό των κριτηρίων επιλογής, για παρουσίαση του μικρού καταλόγου των βιβλίων και τέλος για την επιλογή του/των βιβλίων από τους/τις μαθητές/-τριες και τον/τη διδάσκοντα/-ουσα.

Γ'. Καταχώριση των τίτλων των λογοτεχνικών βιβλίων που έχουν επιλεγεί

Κάθε φιλόλογος καταχωρίζει σε ηλεκτρονική φόρμα, στα τέλη Σεπτεμβρίου, τον τίτλο του λογοτεχνικού βιβλίου που έχει επιλεγεί για διδασκαλία σε κάθε τμήμα.

Για τη σχολική χρονιά 2023-2024 η καταχώριση των τίτλων των λογοτεχνικών θα γίνει μέσω της ηλεκτρονικής φόρμας: <https://forms.office.com/e/j828DDAN1L>

Δ'. Η ανάγνωση του βιβλίου

- Η εργασία θα πρέπει να είναι ομαδική ώστε οι μαθητές/-τριες να λειτουργούν ως συναναγνώστες.
- Η λέσχη-εργαστήρι ανάγνωσης θα είναι ενεργή και ζωντανή σε όλη τη διάρκεια της χρονιάς.
- Οι μαθητές/-τριες θα μπορούν να προμηθεύονται τα βιβλία από τη βιβλιοθήκη του σχολείου τους, με διαδικασία δανεισμού.
- Προτείνεται το εργαστήρι να διεξάγεται στον χώρο της βιβλιοθήκης.
- Ο/Η διδάσκων/-ουσα ελέγχει κατά καιρούς την πορεία εργασίας των μαθητών/-τριών.
- Εναλλακτικά, το βιβλίο θα μπορούσε να διαβαστεί σε κάποιο λογοτεχνικό εργαστήρι ή λέσχη ανάγνωσης και στη συνέχεια να συζητηθεί στο μάθημα, στον προβλεπόμενο χρόνο.

Ε'. Δημιουργικές δραστηριότητες μαθητών/-τριών

Απορρέουν από την οικείωση με το βιβλίο: κατανόηση, δομή, αναγνωστική ανταπόκριση, δημιουργική γραφή.

Οι μαθητές/-τριες μπορούν:

- να εντοπίσουν τραγούδια, βίντεο, κινηματογραφικές ταινίες, πίνακες και άλλα έργα τέχνης, ή σύγχρονες μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης (π.χ. κόμικς, γκράφιτι κ.λπ.), που «συνομιλούν» με το συγκεκριμένο λογοτεχνικό έργο και
- να εντάξουν αυτό το υλικό στην τελική παρουσίασή τους.

ΣΤ'. Παρουσίαση

- Η παρουσίαση γίνεται σε διδακτικές περιόδους ειδικά αφιερωμένες για τον σκοπό αυτό
- Οι μαθητές/-τριες παρουσιάζουν στους/στις συμμαθητές/-τριές τους τις εργασίες τους με όποιον τρόπο επιλέξουν: με αφήγηση, με powerpoint, με διάλογο κ.ά.
- Όσοι από τους/τις μαθητές/-τριες ανέλαβαν κάποια δημιουργική εργασία την παρουσιάζουν, επίσης, στους υπόλοιπους συμμαθητές τους.

Ζ'. Ενδεικτικοί άξονες διδασκαλίας του λογοτεχνικού βιβλίου

- Ποιος είναι ο αφηγητής; Σε ποιο γραμματικό πρόσωπο γίνεται η αφήγηση; Σε ποιον αφηγείται την ιστορία; Συμμετέχει στα γεγονότα που αφηγείται;
- Ποια είναι τα βασικά πρόσωπα;
- Ποιος είναι ο χρόνος/εποχή κατά την οποία εκτυλίσσεται η ιστορία και ποιος είναι ο χρόνος αφήγησης;
- Ποιο είναι το πρόβλημα που έχουν να λύσουν οι πρωταγωνιστές;
- Πώς χαρακτηρίζετε τα βασικά πρόσωπα του έργου;

Η'. Ενδεικτικές δημιουργικές δραστηριότητες

- Δημιουργική Γραφή
- παιχνίδια με λέξεις,
- ακροστιχίδες,
- οπτική ποίηση/καλλιγράμματα,
- αναγραμματισμοί, όπως η αλλαγή ή συμπλήρωση γραμμάτων, λέξεων, φράσεων, καταλήξεων, ομοιοκαταληξιών
- μετάπλαση ιστοριών: αλλαγή του τέλους τους, του ύφους τους, της οπτικής γωνίας του αφηγητή, προσθήκη περιγραφικών δεδομένων, κατασκευή νέων σκηνών, μεταφορά της ιστορίας σε άλλη εποχή
- αναδόμηση του κειμένου σε μια νέα διάταξη των επεισοδίων του
- σύνθεση ενός εντελώς νέου κειμένου που να σχετίζεται με το αρχικό, αλλά με διαφορετική πλοκή και κατάληξη, συνέχιση του κειμένου μετά το τέλος της ιστορίας, συγγραφή διαφορετικών κειμενικών ειδών (π.χ. ημερολογίου, θεατρικού μονολόγου ή σκηνής) με θέμα σχετικό με τα

κείμενα που διδάχθηκαν, η σύνθεση ενός ολόκληρου ποιήματος.

Θ'. Ενδεικτική πορεία διδασκαλίας του λογοτεχνικού βιβλίου

Νοείται ότι η διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου μεθοδεύεται κατά τρόπο, ώστε οι μαθητές/-τριες να έχουν ευκαιρίες, στο πλαίσιο του μαθήματος, για παρουσίαση δημιουργικών εργασιών και άλλων δραστηριοτήτων σχετικών με το βιβλίο. Τα παρακάτω σημεία παρατίθενται ενδεικτικά και δεν αναμένεται ότι θα διδαχθούν με τη σειρά όλα. Είναι, ωστόσο, δυνατόν να αξιοποιηθούν για την ανάθεση επιμέρους δραστηριοτήτων, στο πλαίσιο των εναλλακτικών μορφών αξιολόγησης.

1. Πολύ σύντομο **βιογραφικό σημείωμα** συγγραφέα (με έμφαση σε εκείνα τα στοιχεία της βιογραφίας του που «φωτίζουν» το συγκεκριμένο έργο).
2. **α. Υπόθεση έργου** (αδρομερώς, σε συσχέτισμό, αν γίνεται, και με τον τίτλο του).
β. Τοποθέτηση του έργου στο κοινωνικοϊστορικό του πλαισίου (όχι μόνο εκείνο «της δράσης», αλλά και της εποχής του συγγραφέα, εάν υπάρχει διαφορά-χρονική απόσταση, όπως π.χ. στα «ιστορικά μυθιστορήματα»);
γ. Δρώντα πρόσωπα: περιγραφή πρωταγωνιστών-δευτεραγωνιστών. Καλό θα ήταν να δίνεται προσοχή και στον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται τα πρόσωπα. Μπορεί ακόμα να εστιάσουν εμφαντικά μόνο στο κύριο πρόσωπο. Εναλλακτικά, μπορεί να γίνει η διάκριση ανάμεσα σε κύριους και δευτερεύοντες χαρακτήρες ή/και στα γυναικεία και ανδρικά πρόσωπα ή/και στους αφηγητές.
δ. Δράση/Πλοκή: χώρος, χρόνος, βασικά γεγονότα για την εξέλιξη της δράσης μέσα από αποσπάσματα του βιβλίου. Κορυφώσεις της πλοκής.
ε. Θεματικοί άξονες: βασικά θέματα, π.χ. έρωτας, φιλία, θάλασσα. Μπορούν να αξιοποιηθούν για διακειμενική προσέγγιση του λογοτεχνικού βιβλίου, σε σύγκριση με άλλα λογοτεχνικά κείμενα που διδάσκονται οι μαθητές/-τριες στην ίδια τάξη
στ. Αφηγηματικές τεχνικές: είδος αφήγησης (πρωτοπρόσωπη ή τριτοπρόσωπη/αφηγητής-παντογνώστης ή εσωτερική εστίαση/αφήγηση μέσα στην αφήγηση (δηλ. «εγκιβωτισμένη»), εξέλιξη γεγονότων: γραμμική ή με «αναδρομές» και χρονικά άλματα;), αφηγηματικοί τρόποι.
ζ. Υφολογικά γνωρίσματα: π.χ. γλώσσα (δημοτική – καθαρεύουσα – διάλεκτος – αργκό), ρυθμός αφήγησης (γοργός – αργός – διακεκομμένος) και ανάλογα, υφολογικές επιλογές σε ποιητικά ή θεατρικά κείμενα.

Βασικό ερώτημα: Πετυχαίνει η μορφή να εκφράσει σωστά το περιεχόμενο (= τις ιδέες του συγγραφέα); Με ποιες μορφικές επιλογές εκ μέρους του συγγραφέα, εξασφαλίζεται η συμμετοχή του αναγνώστη;

Γενική αποτίμηση: Με βάση κριτήρια που συναποφασίζονται στην τάξη. Χρήσιμο το ερώτημα: *Θα πρότεινες το βιβλίο αυτό σε άλλους και γιατί;*

Αν το βιβλίο αφορά σε θεατρικό κείμενο, μπορούν να αξιοποιηθούν τα πιο πάνω ερωτήματα.

Αν το βιβλίο είναι ποιητικό, προτείνεται να δίνονται διαφοροποιημένα ερωτήματα:

- Να αναφέρετε τους θεματικούς άξονες της ποιητικής συλλογής.
- Να παρουσιάσετε 3-4 επιμέρους θέματα που σας ενδιαφέρουν.
- Να σχολιάσετε τη γλώσσα και το ύφος της συλλογής.
- Να εξηγήσετε γιατί επιλέξατε αυτό το βιβλίο.
- Τι σας άρεσε σε αυτό το βιβλίο; Σε ποιους και γιατί θα το προτείνατε;
- Να γράψετε μια σύντομη βιβλιοπαρουσίαση (15-20 γρ.).

Οι ομάδες συναναγνωστών παρουσιάζουν το βιβλίο της επιλογής τους, με όποιον τρόπο θέλουν (με ή χωρίς χρήση τεχνολογίας), αφού προηγηθεί ατομική εργασία κάθε μαθητή/-τριας, με βάση τα προτεινόμενα ή άλλα ερωτήματα.

Νοείται ότι για τους σκοπούς της διδασκαλίας του λογοτεχνικού βιβλίου, κάθε μαθητής/-τρια δημιουργεί ειδικό τετράδιο/ή και φάκελο, στον οποίο καταχωρίζονται οι εργασίες του.

I. Προτεινόμενοι τρόποι εναλλακτικής/αυθεντικής αξιολόγησης κατά τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου: Γυμνάσιο και Λογοτεχνία Προσανατολισμού – Εμβάθυνσης
Σε ό,τι αφορά το λογοτεχνικό βιβλίο, αξιοποιούνται εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης και, ως εκ τούτου, δεν εξετάζεται με διαγώνισμα ούτε στο πλαίσιο της ενιαίας τελικής εξέτασης.

I. ΓΥΜΝΑΣΙΟ

(Οι μαθητές/-τριες επιλέγουν όποιον τρόπο παρουσίασης επιθυμούν).

1. Ομαδική εργασία

- α. Δημιουργία εντύπου
- β. Δραματοποίηση σκηνών από το βιβλίο

2. Ατομική εργασία

II. ΛΥΚΕΙΟ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ – ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ

- Μία εργασία τύπου project για το λογοτεχνικό βιβλίο που επέλεξε ο μαθητής/η μαθήτρια. Η δομή της εργασίας μπορεί να ποικίλλει, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις κλίσεις των μαθητών/-τριών.
- Πρόσκληση συγγραφέων για παρουσίαση του έργου τους στους/στις μαθητές/-τριες

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ [Ισχύει για το Γυμνάσιο και για το Λύκειο (Λογοτεχνία Προσανατολισμού – Εμβάθυνσης)]:

- Οι μαθητές/-τριες προτρέπονται να αποφεύγουν την απλή αντιγραφή έτοιμων παρουσιάσεων των λογοτεχνικών βιβλίων από το διαδίκτυο ή από άλλες πηγές. Με την καθοδήγηση του/της διδάσκοντος/-ουσας, ετοιμάζουν πρωτότυπες εργασίες.
- Οι αξιόλογες εργασίες των μαθητών/-τριών μπορούν να αναρτώνται στην ιστοσελίδα του σχολείου ή σε ιστολόγιο που μπορεί να δημιουργηθεί γι' αυτό τον σκοπό.
- Όσες από αυτές κρίνονται ως ιδιαίτερα αξιόλογες καταχωρίζονται σε ειδική για τον σκοπό αυτό ηλεκτρονική φόρμα.
- Για τη σχολική χρονιά 2023-2024 οι εργασίες καταχωρίζονται στην ηλεκτρονική φόρμα που είναι προσβάσιμη στον σύνδεσμο: <https://forms.office.com/e/j828DDAN1L>

ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ